

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

Ի ծովադիրաւ ասպան Շաթուրիանայ՝
Հասազս Դ :

ԲՐԵՏՈՆԵԱՆ քարակոշկոճ՝ ծուփք յորձանաց ծովածուկ
Ո՛վ միրայօն և ձիւնավարս ալիք յաւհրժ շառաչուէք,
Որ յանհանգիստ յովկիական յահեղամոռնչ հառաչանս
Բիւրաբերան ժամէ՝ ի ժամ զարթուցանէք արձագանս
Ի խորափոր խարակս և խիթըս դարափանց Սէն-Սալոյ,
Ինդ սոսկալի գոչմանդ մրցմանց փանդունահար ձայն տալոյ,
Ինդ զի տապանըն տիրասպաս առեալ զաւանդ իւր տըխուր՝
Օանձուկ որմոցն ունայնութիւն ելից անուամբն հանրալուր,
Օեռանդնաշարժ մինչ արձակէք վակժոյժ խուժանդ ալեւէտ
Լոյտ ըզկուտով զիրարելով դէմ տապանիդ ծովադէտ,
Որոտալոյս և ինձ կացէք հառաչանացըս պատկառ,
Որ վազվազեալ ծրփինածայր ընդ մրկանունքդ՝ հայ բարբառ
Դամ յետնոյ Դամօրիկեայց և Բրետոնաց քաջ Բարդին
Օխմ և զիմոց մեծ հայրենեաց զողջոյն ձօնել ըզյետին .
Ի՛նչ իսկ Բարդից և Դըրուիդաց հայր՝ հինաւուրցն Բորարատ,
Որ մինչ հազար ազգ զանց չառնէ զգաղթականաւ հարազատ,
Եւ ոչ որչափ և բազմամթեր կացցէ գնովաւ ցուրտ բիւրեղ
Ինըզգայ ընդ այս կորուստ՝ նա կարծիցի կալ չըքմեղ :
(Եթոպրիան հանձար չընիկ, ստեղծիչ ոգի սքանչելեաց,
Ի՛նչ յերկնահուպն, յոր մտօք հասեր, ես ի ծայրիցն այն Սասեաց
Օոր ոտընկայ նախկին գրեցեր դու նինջաբեր զըւարթնոյն՝,
Օյաւերթական կարդամ հանգիստ իմաստնաճեմ քում գլխոյն .
Ինմահութեան հերիք հնչեաց համբաւ հըզօր քոյդ անուան .
Իգնոյն համբաւ քեւ ճարտարեալ քեզոյն դիտեմ ու՛ի մահուան :
() Ն թէ ունկանդ քերդողալուր քաղցր հնչէ միշտ քան ըզքնար
Ինհուն ծովու մոլեալ մրուռնչ կոհակաշարժ իւր ի լար՝
Որոց բազում դու յաշխուժից տիս մատուցեր լըսելիս,
Ինսանձելեաւ երբ հուրբ ձաղկեալ գնայիր օտար ընդ ալիս
Իզհնացեալս լըքեալ աշխարհ, նորոց ի նորս ի ինդիր,
Օելիկոնեայ մուսայս ի պրակըս Եաշեսաց ածեալ հիւ .
Ի՛նքթ մաղձաւոր յեղափոխեալ զանձին քո դէմ ի Հռենէս,
Ի՛նքթ յերկնընծայ կուսին տարփող և վկայակից Եադորէս,
Ի թափսօրիկ և տարաբաղդ մերթ ի վայրագըն փեսայ
Յանապատի փթթեցելոյ փափուկ վարդին Ետալայ,

1 Ըաթոպրիան գաղղիացի անմահ մատենագիրը (որուն կարդալու և գիտնալու արժանի վարքը յունիս ամսոյն թերթին մէջ համառօտեցինք) կենդանութեանը ատեն պատրաստեր էր իր գերեզմանը Սէն-Սալոյ ըստած քաղաքը՝ ուր ինքը ծնած էր . առ քաղաքը Եարոն անունով պղտիկ կղզւոյն մէջ բարձր ժայռի մը վրայ շինած է, ու շատ բնական և գեղեցիկ տեսարաններ ունի : Ըաթոպրիան ան ժայռին ծովեզերեայ մէկ կտորին վրայ պատրաստել տուեր էր իր պարզ ու անղարդ գերեզմանը, և հոն թաղուեցաւ :

2 Վկայք (Les Martyres) հագներդ . ԻԳ :

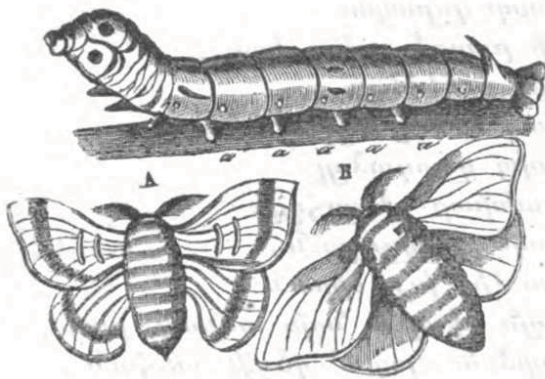
Եւ մերթ 'ի սեպ կոհակակոծ կուսաստանին առնեթեր
 Բնդ Լմեւեայ զգիշերավար ծոփն յուզելով լուսնայեռ .
 Յաճախ ապախտ զհայրականաւ քով արարեալ բարբառով՝
 Բզնժդեհից վերապատուեր ձայնս , քանզի էր քեզ գորով :
 Երդ նոյնս և ես պանդուխտ և գամ սիրայորդոր ընդ ալիս
 Հառաչ մի լուռ մեռեալ , զոր մահդ յարուցանէ 'ի սրտիս .
 Մանուկ երբեմն և ես՝ անհուպ՝ որոճայի զքոյին կիրս ,
 Մինչ քաղցրանայր ինձ դարձադարձ ըզհրաշագիծդ առնել գիրս .
 Յայնժամ ընդ խանդ քո և ընդ սիրտ և ընդ իմաստք սիրացեալ՝
 Օայս հառաչանս երկնեցի , այսքան ամս 'ի յիս գոլ մրուայ ,
 Եր այժմիս թուռդ առեալ վազեալ , Շաթոսրիան , դառնայ քեզ
 Թաւալելով ընդ քո և իմ ախորժ ծրփանց ասպարէզ :
 Ին էին երազայոյս և իմ քերթուածք նազելիք .
 Եւ յոր չիցեն եռանդնալից մրտաց՝ ոսկեակ ապառնիք .
 Իայց չե 'ի կէս լեալ հասակի՝ ահա բոլոր վերացաւ .
 Ամարտութիւն ատեայ զցընորս ցորչափ բարդի ամաց խաւ ,
 Եւ տակաւին ընդ արեւմուտիս հասակին ոսկեթոյր
 Եւ կաթոգի ձգտին խնդրեն ըզվառիվառ թեոյ սոյր ,
 Մինչև անկեալ ակօսաբեկ դաշտաց այտից վարդաձոյլ
 Եւ ցիր ընդ ցիր խուսեն գլխոյն հովանախիտք գեղահոյլ ,
 Բզայ՝ անդարձ մահկանացուացրս վիճակեալ ըզգարուն ,
 Եւ դարձ , աւանդ , և եղանակն այն աշխուժից իւր սիրուն :
 Եւ քեզ բաղդ մեծ , քերդող ծնանել , նոյն կեալ և նոյն առնուլ քուն ,
 Օերկին կազմել իւր կայս , զերկիր՝ յարձան , լալիս՝ զծոփն անհուն :
 Յորչափ ծոցն այն ծրփանուտ զեռայ շարժի ինքնայոյզ
 Ողջունեսցի տապանդ 'ի քէն ձեռակերտեալ քաջայոյս ,
 Եւ զուարճացի հոգիդ յիշեալ քերթողական զիւր կենցաղ
 Քան ըզժրիոր քաղաքական որ լոկ էած քեզ զըմբաղ .
 Ոչ գաւազան քեզ Մինովայ , ոչ Իկորգեան տըւաւ բաստ
 Եւ գահոյք գերափառիցրն քաջերգուաց 'ի յերաստ ,
 Քեզ ո՛վ մեծ , որ գիտացեր զազատագնաց բան յահուր
 Ի ներդաշնակ արկեալ 'ի լուծ մրցել լարից փափկալուր .
 Օի ոչ կերտեալ կիպար և ոչ աղիք ըզսիրտ ոլորեն ,
 Եւ փ և կըշիռ քերից տառից չըմոգէ զունկն երգօրէն ,
 Թէ ոչ սիրտ 'ի մատն իջեալ անշունչ նիւթոց տայ ոգի ,
 Սիրտ որ ստեղծու , սիրտ որ ըզգայ , սիրտ որ խօսի ճշգրակի :
 Քեզ որ զաւիւն հրախանդ ազգիդ մուծեր 'ի նոր ճեմարան ,
 Եւ փք ծովափին և քեզ տըւան հուսկ քնարանիդ որորան
 Օերդ սիրեւեաց քոց անլուսից՝ յոնիականն Երգահօր
 Եւ Մորվենայն ողբերգակի զժինկալ , զՍկար և զՎաղմոր :
 Բարբառք Բարդիդ ծովածաւալք երկնաթըռիչք և ջերմին
 Յանմարդաձայն յանբռնադատ յամայութեան անդ խորին՝
 Յորչափ կըռուին կարկառակոյտք ընդ լոյծ տարերն ասպարէզ
 Յամեհամուղ շաչման միջոյ ելցեն ահեղք սիրակէզ .
 Եւ անդակոծեալն համբակաց 'ի ստեղծաբան ծով անծայր
 Շաթոսրիան , անշարժ շիրիմդ իցէ լապտեր բոցածայր .
 Եւ աւաց փոխան անդ մրցականս և խորտակեալս քնարս ,
 Եւ անրսպառ քերթողութիւն՝ ճեմեցուցէ զծովամարս :

() ն, անդր ընդ բիւր հարեալ ընդ քար և ընդ կոհակ սարսուռներ
 Երթիցէ և այս հառաչ գերեզմանիդ առննթեր,
 Հանապազօր ընդ ծովածին հրոսակս հարուլ բեկանեւ,
 Հանապազօր և յարուցեալ ըզնոյն նուագաց առնուլ թեւ:
 Այսպէս դու կեաս, այսպէս լուծցին վրէժք մանկութեանս խաբանցուկ՝
 Ար յամենայն բարեացն այսգոյնս ինձ եթող ձայնս հառաչուկ:

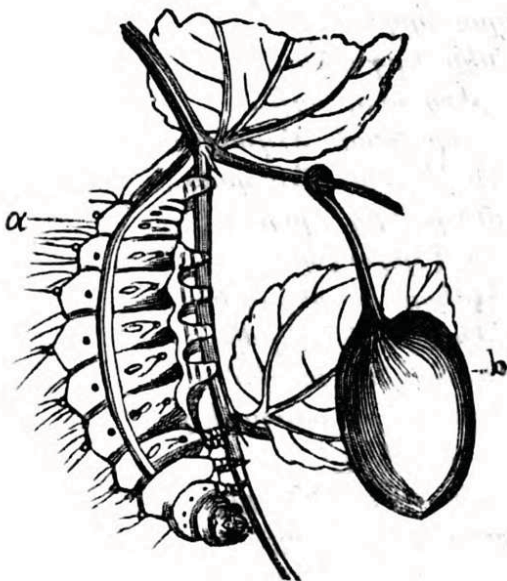
ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

Շէրաճ:



ՇԵՐԱՄ որդը թրթուրի ու թի-
 թեռնիկի տեսակներէն մէկն է՝ ամե-
 նուն ծանօթ: Իհա առ պատկերին մէջ
 կը տեսնուի թրթուրին ու թիթեռնի-
 կին ձևը. թիթեռնիկներուն մէկը (այս-
 ինքն A) արու է, մէկալը (B) էգ:



Իայց հնգկաստան ուրիշ տեսակ մըն
 ալ կայ որ մեր շերամէն ալ ազնիւ մե-
 տաքս կուտայ՝ և ահա անոր թրթուրը,
 թիթեռնիկն ու բոժոժը:

Հոս առ օգտակար միջատը դարմա-
 նելու խիստ հարկաւոր գիտելիքները
 միայն ամփոփենք՝ տեղնիտեղը տեղե-
 կութիւն առնել ուղղութիւնը խրկելով
 ան գեղեցիկ Մետաքսաբանութեան որ
 ազնիւ Յակոբ աղա Կռճիկեան ուսու-
 մնասէր և ազգասէր պարօնը հրատա-
 րակեց տպագրութեամբ Կոստանդնու-
 պօլիս 1846^{ին}:

Շէրամոյ:

ՇԵՐԱՄ ՆՈՅՐ պէտք է ըլլայ բարձր
 ու հովթրիուկ տեղ, գիւաւոր դիրքը
 դէպ ՚ի արեւելք կամ արեւմուտք, և
 դռնէն ներս պղտիկ գաւիթ մը, որ դրսի
 հովը շիտակ ներս չզարնէ՝ դուռը բա-
 ցուած ասեներ: Շէրամոյցին դրսի
 տեսքը ասանկ կրնայ ըլլալ.